

és gipszbe ölje egyetlen nem könnyű életét,
és reménykedjen,
és tolja, húzza, formázza és emelje
a maga negyvenöt vagy hány kilójával
azt az irdatlan Gólemet, aminek a neve Amerika.

Békés Pál

MAJOMTÁNC

A Halál a sofőr felé nyújtotta a jegyét. A busztársaság feszes egyenruháját viselő öszülő néger a vezetőülésbe suppedt, és intett, nem, nem vesz át semmit a koszfehér kesztyűbe bújtatott kézből. A Halál előzékenyen tartotta a kék keménypapírt, a sofőr ingadozott, összehúzta szemét, távolról ellenőrizte, igen, érvényes, majd ügyel-bajjal kilyukasztotta a fényes krómnikkel szerszámmal – kézzel nem érintette.

Harmincnégy fok volt odakint, de az új felszálló vastag düftinnadrágot viselt, magas szárú, fűzős cipőt, és a vásott cérnakesztyű meg a szakadt porköpeny kurta ujjá között szürkés fásli borította csuklóját. A fején nyűtt, puha panamakalap, karimája alól gyűrött selyemrongy lógott az arc elé, rajta két kerek lyuk a szemnek. Nyakát, tarkóját sál burkolta. Nem látszott ki egyetlen apró bőrfelület, egyetlen hajtincs vagy köröm sem. Szája helyén a selyem a légzés ütemére behorpadt-kisimult, csupán ebből lehetett sejteni, hogy a szedett-vedett holmikból tákolt textiltokban egyáltalán van valaki.

Már vagy hetedik órája haladtunk a sivatagban, Új-Mexikóból föl, Arizonán át, Nevada felé. A sárgásszürke síkságot fűcsomók pettyezték, a lapály fölött izzott, vibrált a levegő. Egy nevenincs településen megálltunk, s míg a busz tankolt, az egyetlen vároteremnyi állomás steril automatáiból az utasok is beszerettek valamit, fehér szivacskenyérből szabdalt, háromszögforma szendvicset, dobozos üdítőt. Amint lehetett, visszamenekültünk a légkondicionált acéldobozba. Csak egy új felszálló toporgott a depó előtt: a Halál.

Rafael nevezte így. A rongycsomó mellérogyott, ő pedig nyomban felpattant, és menekult hátra, a busz farába, segélykérőn nézegetve jobbra-balra. Sietve kapkodtam össze a holmimat a szomszédos ülésről. Úgy szökkent a szabaddá tett helyre és bújt az üléstámla mögé, mint aki fedezékbe menekül.

– Megismertem! – előrelesett, a panamakalap felé, melynek innen épp csak a pereme látszott, és szinte síkoltotta: – Engem nem ver át!

Borzongtam én is, de azért nyugtattam: a rongyok alatt talán valami szornyű, ismeretlen betegség kelevényei sötétlenek, vagy adódhat más, mégoly gyomorforgató, de azért ésszerű magyarázat. Lassan csillapodott. Ez délelőtt történt. Csak késő este mutatkoztunk be, amikor célhoz értünk; valahogy nem siettük el.

Rafael mexikói volt, kreolszín mesztic, a haja kékesfekete. Szája enyhe ívben lefelé görbült; nem a rosszkedv tette, és nem a rettenet, mely a sivatagi felszálló láttán ráte-

lepedett, hanem így kívánta az arc szerkezete, ezt a fiziognómiát vitték Közép-Amerika felfedezettjei a Cortez vasembereivel kötött halálos házasságba.

Úgy beszélt, olyan szünettelen áradással, mintha az élete függne tőle, mintha a puha panamakalapos elé akarna falat emelni a szótéglák ezreiből, s egy pillanatnyi csönd a végzetét jelentené. Eldarálta egész életrajzát, kapkodva és zavarosan; követhetetlen villódzással váltogatták egymást az össze nem illőnek tűnő elemek, a Ciudad Mexicó-i egyetemi tanulmányok archeológia szakon, a segédmunkás-korszak egy Los Angeles melletti acélontödében, a határrendőrként, chicagói Ford-ügynökként, amazóniai révkalauzként meg a vándor kötélzáncosként töltött évek.

Mire célhoz értünk, sok mindent tudtam róla, mégis szervetlenül kavarogtak a töredékek, és végeredményben titok maradt, hogy kicsoda Rafael.

Akkor már második hónapja jártam az Államokat a busztársaság vonalai mentén, szigorú beosztással éltem, az éjszakák java részét a légkondicionált fémdobozok műbőr üléseire tapadva töltöttem, de tudtam aludni állva is, ha kellett. Fogyott a holmim – száradni akasztott trikókat feledtem itt-ott, Alabamában meg egyenesen egy jól kitaposott cseh szandált –, és fogytam én is: tobbnyire salátán éltem. Mindezt elmondtam Rafaelnek, hiszen kérdezte, bár csak tessék-lássék, inkább azért, hogy monológjának valamilyen hagyomány okán a dialógus látszatát kölcsönözze. Mondataimat nem hagyta befejezni, közbevágott, és fújta a magáét. Csupán egyvalami érdekelt valóban: jártam-e már igazi kaszinóban. Amikor azt feleltem, csak egyszer, félórára egy barátommal, Várnában, fölvonta a szemöldökét, de hallgatott, holott úgy sejtettem, nem tudja, merre fekszik Várna. Mégis szemtelenségnek véltem volna hozzátenni: nem Nevadában.

Ettől a pillanattól kezdve védencének tekintett. Jótett helyébe jót várj – majd ő beavat Las Vegas titkaiba. Úgy ismeri, mint a tenyerét, nem szórakozni jár oda.

A sivatag nem fogyott és nem változott, az utat vonalzóval húzták a fücsomókkal tarkított homokban.

Később megálltunk még egyszer, Rafael ujjai elfehéredtek, úgy markolta az ülés karfáját, és lesett előre; a roncs letámolygott a szűk lépcsőn, kísértetiesen csuklott félre bebagylált nyaka.

Mintha egy lépést sem haladtunk volna: az út mellé hajított maroknyi ház között ugyanolyan állomás, ugyanolyan automatákkal és háromszögszendvicsekkel.

Rafael szeme ide-oda villant, míg a szivacsos kenyeret falta, de a selyemrongyost nem láttuk a váróteremben, s amikor a busz befejezte a tankolást, és útra készen a bejáráthoz gördült, visszarántott. A karomba kapaszkodott. Utolsónak léptünk föl, az ajtó bezárult mögöttünk. Rafael korábbi helye, melyet a panamakalapos megszállt, most üres volt, óvatosan araszolt előre az ülések közötti keskeny folyosón, ellenőrzött minden helyet, még a csomagtartót is, s hogy meggyőződött róla, a kísérteties uras valóban eltűnt, megkönnyebbülten rogyott vissza mellém. Felderült az egész légkondicionált doboz. A néger sofőr dudorászott, azután bekapcsolta a rádiót, már egy Las Vegas-i adó zenéje repkedett a sivatag fölött. Az út szelíden kanyarodott, és amint a füstszín ablakon át visszalestem az elhagyott kis településre, mintha valaki állt volna az elnéptelenedett depó előtt, persze játszhatott szememmel akár a hőségtől vibráló levegő is.

Rafael vagy negyedórát hallgatott, hátradőlt, lehuntya a szemét, ajka szeglete olykor megszesztett, amint ismét visszatért belé az élet. Most sokkal kerekebben beszélt.

Azt mondta, fontos dolga van Las Vegasban, de ne aggódjak, szakít rám időt, és nem engedi, hogy torkomra forrjon a város.

Hátravolt még négy óra út. A sivatagban reklámtáblák tünedeztek föl, luxust ígértek fillérekért, negyedáron bérelhető szobákat, autókat, nőket.

Igyekeztem kitudni, mi hajtja útítársamat a városba, ha nem a játékszenvedély, de csak köntörfalazott. Az elejtett félmondatokból annyit sikerült kiszűrni, hogy Las Vegas eddig kétszer mentette meg őt, és most harmadszor is szüksége van rá. Bizonyos szerény büszkeséggel mesélt korábbi diadaláról; egy óra alatt összenyerte, amire szüksége volt, és hátat fordított nyomban a városnak – ha megvan a pénz, futni kell, mert Las Vegas nem kegyelmez, ha ott ragadsz, bosszút áll és megzabál, visszavesz mindent kamatostul, és hozzá a véredet is. Szinte sistergett az indulattól: rohadt kóceráj, tolvajok városa, lopott országban épült, lopott pénzen, csak hogy még többet lopjanak általa. Mexikótól rabolt földön húzták föl a szeszcsempészek véren és whiskyn vett millióiból, rablóállam rablótanyája, maga is olyan, mint egy óriás, félkarú rabló, csillog-villog, pénzt zabál, és élveztegen csörömpöl – meglátom majd.

Szerettem volna elmondani, hogy engem csupán a kíváncsiság hajt; körülnézek egy éjszakára, eljátszom az egy napra szánt összeget – csak kihúzom vele hajnalig –, és már megyek is tovább... A mesztic mondat közben hunyta le a szemét.

– Aludjunk.

Elöl föllobbant a sivatag. Színes fénytornyok nőttek az égre, villódzó neopiramidok. A valószínűtlen színek dőzsölve szaggatták az éjszakát, s ahogy közeledtünk, kirajzolódtak az egyes alakzatok, neonszillagzár szökött a magasba és hullt vissza a földre, lila neonszlamingók keltek szárnyra, fehér neongyémántok szórták hideg lángjukat, kék neontevék meneteltek egymás nyomában, messze világító geometriai alakzatok, tetra- és oktaéderek forogtak, ingerkedtek a levegőben. A busz lassan elérte a semmiből fölmeredő fényfalat, és megállt a tövében.

A tágas váróteremben körös-körül pénznyerő gépek, vörös felirat pislogta valamennyin: Isten hozott! Mindegyiknek a karját rángatta valaki; érkezők, akik még ki sem tették a lábukat az utcára, vagy indulók, akiknek maradt néhány percük és néhány centjük.

Rafael siettetett, de én előbb a csomagmegőrző automatába erőltettem a hátizsákot – csak az egy napra kimért pénzt gyűrtem a zsebembe, és eltöltöttem néhány percet a menetrend előtt.

– Biztosítod a hátad, mi?

Kiléptünk a fotocellás ajtón, Rafael lefelé görbülő ajka kemény volt és elszánt, kékesfekete haja zöldbe, sárgába, lilába borult a neonszillaghullásban.

A fényugárút két oldalán kaszinók, nyitott portálok, a földszinti termekből zene ömlött elő, meg a félkarú rablók szaggatott csörgése.

– Itt enni is adnak – húzott be Rafael az egyik terembe.

A mélybordó kárpittal borított falak mentén pultok álltak, s a belépőnek mélybordó egyenruhás, mosolygó lányok nyújtottak egy mélybordó papírtálcát, rajta egy pohár ital és valami szendvics; a pohárból mélybordó szívószál meredt elő.

– Az első ingyen van – nyelt nagyokat a mesztic. – És mindenki rendel másodikat. Rajtunk kívül.

A pultba játékautomatákat építettek. A visszajárót minden vendég az éhes kis nyílásokba hajtotta. Csörgött a pult.

Az utca egy szakaszát zölden-sárgán foszforeszkáló lapokkal kövezték ki. Rafael bevonszolt egy óriás kupola alá.

– Ha ezt láttad, mindent láttál.

Odafönt trapéz lendült, flitteres dresszbe öltözött gyereklány suhant a magasban, a párja elkapta. Lelkes taps csattant, majd százak fordultak vissza a gépekhez, a rulett- és Black Jack-asztalokhoz. Sétáltunk közöttük föl-alá. Rafaelból éppoly fütötten dőlt a szó, mint a buszon. Hanghordozása már-már deliriumos – akár egy hisztérikus idegenvezető.

A mulatóhoz szálloda tartozik. A tetőről függővasút szállítja a cirkuszba a vendégeket, a pálya nyílegyenes, csak egy a fontos: nehogy másik kaszinóba tévedjenek. Itt ragadnak a kupolában, fejük fölött új és újabb produkcók, éjjel-nappal, félóránként. A gyerekek egy pillanatra sem akadályozhatják szüleiket, így azután dajkák a csecsemőknek, óvoda a nagyobbaknak és vurstli nyereményekkel – az óriás plüssállatokat olykor felemelni sem tudja a győztes –, kamaszoknak két diszkó, három mozi, szünetelen tombola, szeresse meg a gyerekek a kaszinót, ha felnő, majd visszatér, a szülők pedig érezzék: addig szabadok, amíg nem mozdulnak a gépek mellől. A pincér a kártyaasztalhoz viszi az ételt, csak abba ne hagyják, csak ki ne lépjenek a körből, és ha mégis, hát menjenek isten hírével, csak a pénzt hagyják itt. – Így azután – taszigált a mesztic kifelé – a kijáratokat áruhálmok rckesztk el, degeszre tömött üvegvirinck labirintusán kell kiverelkedned magad a szabadba, utadat állja mindaz, amiről a könnyen jött pénz mámorában a könnyen költekező nyertes álmodhat, tiéd a bonbon és a Mercedes, tiéd a gyémánt és az orrszarvúbőr öltöny, minden, minden, minden, csak a pénzed el ne vidd.

– Szemét, aljas, rohadt gringók... – Rafael hangjából gyűlölet süvített, ha energiává alakulna, atomfelhőben párologna el Las Vegas.

Kiléptünk az utcára, a kupolába feszített drótköteleken éppen két törpe kerék-pározott.

Egy másik kaszinóba rántott be; két helyen szokott játszani, ha akarom, várjam meg – azzal faképnél hagyott.

Arany- és bíborspirálok borították a terem falát, de a szemhatárt itt is félkarú rablók határolták. Az embermagas gépek tetején egy-egy lány, telt formájú valamennyi, mélyen kivágott flitteres ruhát viseltek, lábszárközépig érő cowboysizmát apró sarkantyúval, övükre bőrtasakot fűztek, melyben aprópénz csörgött – ügyeltek rá, ki ne fogyjon senki a tízcentesekből, ott ne hagyják a játékot aprópénz híján.

Néztem a legközelebbi, ingerkedőn táncoló lányt, csörgött az övé és a talpa alatt a pénz, észrevette pillantásomat, rám ragyogott: – Váltani szeretne, uram? – és magához intett. A játékép továbból néztem a magasba, enyhe terpeszben állt a fejem fölött, melle két telt dombja között mosolygott le rám, miniszoknyát viselt, és csöppnyi, áttetsző bugyit.

– Fáradjon beljebb! Jöjjön, jöjjön!

Odabent nagyobb gépek álltak, súlyos fém egydollárosokat váltottak a lányok. Szélesebb terpeszben álltak, és egyáltalán nem hordtak alsóneműt.

Nem áztatott senki semmivel, és nem leplezett senki semmit. A pénz nyers célratoréssal szaporította önmagát, befektetés és nyereség között nem állott semmi kézzel-fogható, csupán az izzó játékszenvedély.

Eltévedtem az arany-bíbor bozótban, bolyongás közben sápadt, ráncos öregemberekbe botlottam; a csilingelő ládák karját rángatták, mákonyos tekintettel lesték,

hány banán, cseresznye vagy eper áll meg a fekete vonalon, az eres kezekben aprópénzzel telt műanyag pohár, abból etették az automatákat, mint a galambokat a téren, ütemre rántották a rudakat, egyforma volt cifra öltözetük és tökéletes műfogsoruk is, odakint palmafákkal ékített autóbusz várta őket, orrán narancsszín felirat: Naplemente Otthon.

Rafael érintette meg hátulról a vállamat. Az arca merev, mintha kőbe faragták volna. Intett, kövessem, és fűjtatva állt meg odakint.

– Tetves gringók, fel kéne robbantani mind, írmagjuk se maradjon – csikorogta. – Majd a másikban – tette hozzá nyugtatóan, mintha én szorulnék biztatásra. Sietve indultunk tovább.

A szállók és diszkók közé ékelve a gyorspénzen vett gyorsházasságok lebonyolítására szolgáló gyorstemplomok valamennyi felekezet számára – bárkit, bárkivel, bármikor, különlegességre vágyók számára helikopteren, léggömbön vagy medence mélyén búvárfelszerelésben – összemosódtak az éttermek, lokálok, drink- és dzsesszbarok.

– Miért nem dől rájuk? – zihálta Rafael, és megálltunk egy palota előtt.

– Várj meg valahol.

Fölfutott a lépcsőfeljárón, eltűnt a diadalívet formázó kapu mögött.

A fény sugarút, a Strip végére igazi palotát építettek, az antik Róma műmárvány burkolatú vasbeton mását. Oromzatán és a kertben a Vatikáni Múzeum császárszobrainak öntvényei; az európai klasszicitás kaszinósított és neonizált gipszimitációja fehérlett a sivatagban. Az előkertben Augustus állt egy szokókút közepén, sárga fénykévek keresztüzében, vele átellenben Néro vörösben, középtűt Julius Caesar, a Nevada Győző, kaktuszok között.

Tanáctalanul toporogtam a lépcsőfeljáró tövében. Sombrierós férfi lépett az utcán sorakozó újságautomaták egyikéhez, pénzt hajított a nyílásba, s a műanyag doboz fedele felkattant. Kivett egy lapot, ment tovább, de véletlenül kirántotta a következő példány csücskét – a doboz nem tudott becsukódni. Kihúztam – a címlapon egy jáspisba öltözött lány delejezte pillantásával a vásárlót – a lapot gyűrögetve tébláboltam, azután Rafael nyomába eredtem mégis.

A diadalív mögött Traianus oszlopa nőtt az égbe, és következett a kaszinó: Caracalla fürdőjéből, a Pantheonból és a Colosseumból összegyűrt hatalmas csarnok, a belső tér ragyogásában rulett és baccarat tündökölt, a krupiéek tógát viseltek, a pincérnők tunikát, a fal félkoríves mélyedéseiben folváltva császárszobrok és a harmincas évek legendás közép- és nehézsúlyú világbajnokainak másai. Egy gipszcsászár, egy bronzbokszoló. Középtűt jókora medence sással, náddal és egy terebélyes rózsás valamivel, mely időnként vizet sistergett a magasba, és alaposabb vizsgálódás után élethű művivilónak bizonyult. A medence tükrén nilusi papiruszhajó, tatján Cleopatra szobra, s míg szólt a lassú, érzéki zene, egy elmés szerkezet ritmusra ringatta a medence vizét. A hajó fedélzetén párok táncoltak összekapaszkodva, egy férfi olykor megfricskázta Cleopatra orrát.

Le kellett ülnöm.

Italt hozott nyomban egy tunikás pincérnő, az asztallapon képernyő villódzott, Black Jack, a visszajárót a nyílásba dobtam és elveszítettem, annak rendje és módja szerint. A gép udvariasan érdeklődött: meghívhatom egy újabb játékra?

Caligula és Sugar Ray Robinson szobra állt a legközelebb.

Idő múltán érteni véltem a látomás mögött rejtőző elképzelt: császárok és bajnokok beteges göggye oly hasonlatos.

Szólt a zene, ringott a papiruszhajó, sistergett a műviziló. Rövidesen újra megjelent a tunikás, rendeltem, fizettem, elvesztettem a visszajárót. Ültem, bámultam, és nem kíváncsoztam már sehová.

Később kinyitottam a hónom alatt feledett újságot. Nem is újság, katalógus volt az. Minden oldalon egy-egy nő, fehér, fekete, indián, mesztic, mulatt, kínai. Fátyolban vagy anélkül, hívogató mosollyal, csábító pózban, csücsörítve néztek a kamerába. Mellettük az árjegyzék részletes bontásban. Az egy- vagy kétórás, fél- vagy egész napos díjak, és a pózok árfekvése. A képek alatt kárminvörös telefonszám és apró betűs, zárójeles szöveg: az árak áfával és óvszerrel értendő.

Amikor harmadszor is elnyelte az asztal a visszajárót, megjelent Rafael. Arca zárt, a szája kőkemény, mintha az örökkévalóságnak faragták volna. Mellém ereszkedett. Szólt a zene, ringott a papiruszhajó, sistergett a műviziló, s ahogy múlt az idő, úgy gyült bennem a vágy, hogy mondjak valamit, egy vigasztaló szót, talán arról, hogy mint volt a világ túlfelén, a mulatságos várnai kaszinóban, a Las Vegast álmodó bolgárok között. De Rafael megérezhette, hogy beszélni akarok, és gyors, tiltó mozdulattal emelte a kezét.

– Holnap kellene visszaadnom – mondta. Majd hosszú szünet után: – Kész.

A rövid szó után támadt csond elviselhetetlen volt, dermesztő, pusztító.

– Maradt nálam valamennyi... – mondtam sietve. – És ha visszamegyünk az állomásra...

Először nevetett, mióta megismertem. A lefelé görbülő száj zárva maradt, az ajkak nem nyíltak el, a nevetés erősödött és dagadt mégis, talán az orrnyíláson bújt elő, s ahogy terebélyesedett, úgy kívántam egyre hevesebben: bár hallgatna el.

– Hallottál azték rabszolgáról? – kérdezte hirtelen. – Nem hallottál. Csak négerről. Abukás után, amikor Cortez bekerített és lefegyverzett minket, egy szomszédos völgybe terelt. A völgytorokhoz öröket állított éjszakára, hogy másnap eldönti, mi történjen. De nem ő döntötte el. Hajnalban ott feküdt mind a tízezer harcos a völgyben, és nem mozdult egy sem. Visszafojtották a lélegzetüket. Meg akartak halni, és meghaltak.

Szólt a zene, ringott a papiruszhajó, sistergett a műviziló. Egy pár szétvált, a lány Caligula majd Sugar Ray Robinson szobra előtt illegette magát, mintha velük táncolna, és közben biztatta a fiút, fényképezze le a hírességekkel.

Rafael meglátta az asztalon heverő katalógust, fölkapta, mohón lapozta, szaggatta szinte, úgy hajtotta mind gyorsabban, átlapozta a feketéket, a meszticeket, kínaiakat és malájokat, azután megállt, habozott még, a két legfehérebb, legkékszeműbb lány között ingadozott – az egyiknek platinaszőke volt a haja, négykézláb állt, s válla fölött kacsintott a kamerába, a másik jógaülésben ült, bodorított mézszínű fürtök fedték felsőtestét, olébe nézett, mellének bimbója két tincs közül kacsintott elő.

– Ezt! – Sietősen böngészte az árjegyzéket. – Ennyire telik! – Kitépte a kármin telefonszámot. – Legalább ezt!

– Mennyi kell? – kérdeztem. – Mert maradt egy kevés, ha visszamegyünk az állomásra...

Felpattant, és futott.

– Rafael! Rafael!

Rémülten láttam, hogy rövidesen indul a buszom.

– Rafael! Rafael!

Lekanyarodott a Stripről, tülekvő csoportban tűnt el, nyoma veszett az ácsorgók között, ott, ahol az öblösödő teret egy kaszinó kékezüst portálja zárta le. Kihallatszott bentről a csorgás, és ahogy átnyomakodtam az álldogálók félkörívén, nevetés harsant.

Középutt holmi játékskatulya, telefonfülkéhez hasonló plexidoboz állt egy dobozon – a kékezüst kaszinó reklámja. Tetején timpanon forgott szivárványszínből villogó felirattal: Aki kapja, marja! A doboz alján térdig halmozódtak a gyűrött bankjegyek.

Széles vállú, kékezüst zekés kaszinóalkalmazott tárta szélesre a doboz áttetsző ajtaját, és egy kuncogó, tornacipős vakarcs gázolt a bankóhalomba. A laza gombócba gyűrűt dollárok épp csak addig fődtek a szűnyoglábat, ameddig a virágmintás bermudanadrág szabadon hagyta. A beesett vállú, nyamvadt tinédzser vihogva kacsintott kifelé, a többiekre. A plexiajtó bezárult mögötte. A kékezüst kaszinóalkalmazott fölemelte ujját, és látványosan megnyomott egy öklömnyi, sárga gombot. Zene harsant, komikusan pattogó charleston, lábukat groteszkül kapkodó parkett-táncosokat idéző szaggatott ritmus. Zúgás támadt odabent a fülkében. Alulról fölfelé süvítő légáram kapta a magasba a bankókat, a bermudás egy pillanatig moccanatlanul állt a dollárviharban, majd arcáról leolvadt a mosoly, és kapkodni kezdett. Nehéz volt megragadni a műforgószerű cibálta pénzt. Sívár szenvedély ült a neonszínekben vibráló arcra. Zsebébe tömködté, amit röptében elkapott vagy a falnak szorított. Gyakran hibázott: új markolásra nyitotta tenyerét, elkapott egyet, de eleresztette korábbi zsákmányát – gyorsuló mozgással igyekezett begyűjteni minden begyűjthetőt.

Odakint biztatás és rohögés harsogott. – Mint egy majom! Tisztára, mint egy majom! – rikoltotta valaki. – De tisztára, figyeljed, hát nem mint egy majom?!

A charleston gúnyosan festette alá a látványt, torz és szálnalmas riszálássá stilizálta az erőlködést, mohó majomtáncá.

Avakarcs a doboz falára vetette magát, hogy minél nagyobb testfelülettel minél több bankót ejtsen fogságba, arca a plexihez szorult, egy zöld dollárt épp az állával csipentett oda, amikor elállt a forgószerű, és elhallgatott a zene. Az alkalmazott ajtót nyitott, és kitessekelte. Mentében lázasan számolta a zsákmányt.

– Huszonegy! – kiáltotta. – Huszonegy! – Diadalmasan nézett körül.

Elismerő moraj volt a válasz, az ácsorgók körülhőmpölyögték a távozót. Tülekedtek, hogy a pénzbe gázolhassanak. Az élen azok könyököltek éppen, akik azt imént majomnak mondták. Majd letaposták egymást, a kékezüst fickó alig tudott rendet teremteni, végül a legerőszakosabb és legélelmesebb mégis beverekedte magát a fülkébe, és rázárult a plexiajtó.

Rafael állt a pénzben, és a startra várt.

Föharsant a zene, zúgva indult a szél, a bankjegytenger fölörvénylett, és megkezdődött a következő forduló – oly sebesen kapkodott a mesztic, hogy az iménti kamasz mozgása lassított filmnek tűnt hozzá képest. Ahányszor megragadott egy-egy zöld papírdarabot, feszes trikója alá gyűrte a nyaknyílásnál. Izmos felsőteste rövidesen eltorzult, mintha itt is, ott is dudorok, kinövések támadtak volna rajta. Verejték áztatta a szoborarcot. Állt Rafael a charleston ritmusú pénzviharban, és harcolt.

Az utolsó pillanatban aztán ő is rávetette magát a fülke áttetsző falára, arca a plexihez lapult, úgy festett, mint egy barna lepény. Fekete szeme az összekaristoltság anyagon keresztül rám meredt.

Elfordultam. Éppolyan kiáltozás és tulekvés fogadta őt is, akár az előtte távozót, a gyarapodó tömeg körülörvénylette a fülkét. Rafaelt hiába kerestem, eltűnt ismét. Szól-

ni akartam neki: nem várhatok tovább. Talán hívni akartam, hagyja a fenébe a várost, talán mondani valamit, magam sem tudom, micsodát – mindegy most már. Sietősen kutattam az öklöző, nyomakodó népség között, míg végül feladtam a reményt, és kiverkedtem magam a mindegyre hízó embergyűrűből.

A térség pereméről visszánéztem. És megint Rafael állt a dobozban. Micsoda megátalkodott szívósság és erőszakosság kellett hozzá, hogy másodszorra is visszaküzdje magát. És micsoda acsargó irigységet és gyűlöletet korbácsolhatott.

Fölzúgott a zenés forgószeél, a mesztic odabent újramezdte a majomtáncot. Barna keze mint a motolla, kapkodott eszelősen, hogy osszekaparja a szőke, kacsintó bimbójú lányra valót, akinek kármin telefonszáma ott lapult a zsebében.

Igy láttam Rafaelt utoljára a sárgás hajnali derengésben: bankódudorok borították mindenütt, göcsörtösen rángott a viharban.

Épp csak kiszaggathattam a hátizsákot a csomagmegörző acélketrecéből, amikor elhangzott az utolsó figyelmeztetés. Rohantam az indulóállás felé, a földön vonszoltam a megviselt holmit. A motor már járt, a sofőr a nyitott csomagtér mellett téblábolt, és zárni készült a fedőlapot. Kikapta kezemből a nyűtt hátizsákot, sietve ráragasztotta az azonosítócédulát, és a helyére taszította.

Az útra kész autóbusz mögé begördült egy másik. Élesen fékezett, sárga por szitált a kerekekről. Szisszenve nyílt az ajtó, egy pillanatig üresen tátongott, azután a puha panamakalapos jelent meg a keretében. Gyűrötten lifegett arca előtt a selyemrongy a két kerek szemnyílással, s ütemesen horpadt-simult a száj magasságában.

Elnémult minden, elhallgatott a váróterem automatáinak csörgése is. Csak a fűzős cipő csikordult a gumipadlón. Nem vettem lélegzetet. Elhaladt mellettem lassan, bizonytalanul. A fotocellás kijárat, s azon túl a fénysugárút, a kaszinók felé tartott. Men-tében előkotorta a kék buszjegyet, kettőbe-négybe-nyolcra szakította, s a diribdara-bokat a földre szórta, kis híján az orrom elé. Eddig jött.

Villányi László

MANTEGNA NEW YORKBAN

Örület. Itt valamiképp betegesnek tűnik
leguggolni vagy odahajolni a különös
világhoz.

Botrány ez a harmónia. Néhány látogató
füllhallgatóján – védekezésül – rádió
szól.

Mária arcán láthatod: sejti már a fejlődés
komédiáját.